

ХОРХЕ ЛУИС БОРХЕС

ВАЛЕРИ КАТО СИМВОЛ

Превод от испански: Румен Стоянов, 1994

chitanka.info

Да приближиш името на Уитман до това на Пол Валери е на пръв поглед произволно и (което е по-лошо) глупашко. Валери е символ на безкрайни сръчности, но също и на безкрайни задръжки; Уитман — на почти несвързано, ала великанско призвание за щастие; Валери знаменито олицетворява криволиците на духа; Уитман — междуметията на тялото. Валери е символ на Европа и на нейния изтънчен залез; Уитман — на зората на Америка. Целият литературен свят изглежда не допуска две по-антагонистични приложения на думата поет. Един факт обаче ги обединява: творчеството на двамата е по-изящно като знак на образцов поет, създаден от това творчество, отколкото като поезия. Така английският поет Ласълс Абъркромби можа да възхвали Уитман, загдето е създал „от богатството на своята благородна опитност този жив и индивидуален образ, който е едно от малкото действително велики неща в поезията на нашето време: образа на самия себе си“. Преценката е смътна и хвалебствена, но притежава особената добродетел да не отъждествява Уитман, книжовника и поклонника на Тенисън, с Уитман, полубожествения герой на *Стръкчета трева*. Разграничението е валидно; Уитман е написал своите рапсодии в зависимост от едно въображаемо Аз, изградено донейде от самия него, донейде от всеки един от неговите читатели. Оттам и разногласията, които вбесявали критиката, оттам и навикът да датираме стихотворенията му в територии, които никога не е познавал; оттам и твърденията, че еди-коя си страница от творчеството му ще да се е родила на юг, а друга — в Лонг Айланд.

Едно от намеренията на Уитмановите съчинения е да се определи вероятният човек — Уолт Уитман — с неограничено и небрежно щастие; не по-малко хиперболичен, не по-малко илюзорен е човекът, представен в съчиненията на Валери. Последният не възвеличава подобно на първия човешките способности за добротворство, за плам и щастие; а възвеличава умствените добродетели. Валери е създал Едмон Тест; този герой би бил един от митовете на нашия век, ако всички в себе си не го преценявахме просто като някакъв *двойник* на Валери. За нас Валери е Едмон Тест. Сиреч, Валери е производно на Шевалие Дюпен на Едгар Алън По и на умонепостижимия Бог на богословите. Което вероятно не е вярно.

Йейтс, Рилке и Елиът са писали по-запомнящи се стихове, отколкото Валери; Джойс и Стефан Георге са осъществили по-дълбоки

разновидности на своето сечиво (може би французинът не е толкова изменчив, колкото англичанина и германеца); но зад творчеството на тези изтъкнати творци липсва личността, сравнима с тази на Валери. Обстоятелството, че тази личност е по някакъв начин проекция на неговото творчество, не омаловажава факта. Да предложи на хората умствена бистрота в една низкоромантична епоха, в меланхолната ера на нацизма и на диалектическия материализъм, на прорицателите на Фройдовата секта и на търговците на *сюрреализма*, тази е многозаслужилата мисия, която изпълни (и продължава да изпълнява) Валери.

Пол Валери ни оставя, когато умира, символа на един безкрайно чувствителен към всеки факт човек, за когото всеки факт е подтик, способен да породви безкрайна поредица от мисли. Символ на човек, който надраства разграничителните черти на Аза и за когото можем да кажем, както Уилям Хазлит за Шекспир: *Той не представлява нищо сам по себе си*. На човек, чиито възхитителни текстове не изчерпват, нито дори определят неговите всеобемащи възможности. На човек, който в един век, обожаваша хаотичните кумири на кръвта, век на земята и на страстта, предпочиташе винаги блестящите наслади на мисълта и тайните приключения на порядъка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.